טבל וחולין מעורבין זה בזה. פי׳ בקונטרס אין לך כל חטה וחטה שאין חציה טבל וחציה חולין ולריך לעשר מייה וביה ולא ממנו על טבל גמור ולא מטבל גמור עליו מפני שמפרים מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב אבל כי מפרים מייה וביה מעשר מן החיוב שבו על החיוב שבו ומן הפטור שבו על הפטור שבו ואפילו חלקו בספקן הן עומדים דאין ברירה[א] וקשה דאמר לקמן דאי קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי והאחים שחלקו לקוחות הן[ב] לא משכחת דמייתי בכורים אלא חד בר חד[ג] הא אפילו למ״ד אין ברירה[ד] יש לו בודאי חלק בו דמחייב בבכורים והמותר שהוא חולין מצי מקדיש ליה כדאמרינן בפרק הספינה (ב״ב דף פא:) ודוחק לומר דלא משכחת דמייתי בכורים כהלכתן שלא יצטרך להקדיש קאמר דלישנא משמע דלא מייתי כלל קאמר[ה] ועוד בפ׳ יש בכור (בכורות דף מח:) גבי[ו] חמש סלעים ולא חצי חמש[ז] קאמר דכו״ע אית להו דרב אסי דאמר האחין שחלקו מחלה לקוחות[ח] משמע אבל אי לקוחות הן פטורין אפי׳ למ״ד חמש ואפילו חצי חמש דאפי׳ חצי חמש ליכא[ט] לכך נראה דאין תקנה לעבד זה דכיון דאין ברירה שמא הגיע לו כל חלקו של עובד כוכבים או חציו ולא ידעי׳ כמה ואי מעשר מייה וביה שמא מעשר מחלקו והשאר חלקו של עובד כוכבים או איפכא או מקצתו ומיהו יכול לתקנן שיפרים עליו ממקום אחר[י] ויפרים גם עליו ממקום אחר ואחרון אחרון מקולקל עד שלא ישאר כי אם מעט וכל המעשרות והתרומות יתנם לכהן וללוי: **ולביתך** מלמד שאדם **מביא בכורי אשתו.** ולא״ת[יא] והא מן התורה אין לבעל פירות בנכסי אשתו אלא תקנתא דרבנן בעלמא היא וא״כ גזירת הכתוב הוא ויש לומר דרך נשיס שנותנות פירות לבעליהן[יב] וכי האי גוונא אייר קרא וכעין זה אמרינן בריש קידושין (דף ז.) אי כתב רחמנא מעשה ידיה לאביה דקא מיתזנא מייה ואע״ג דמדאורייתא אינו חייב במזונות בתו אלא לאורחא דמילתא הוא שהוא זן אותה: **מתה** אין לא מתה לא.

ומ״מ מאי קושיא דרבי יוחנן דאמר כתנא דלביתך דמה נפשך פליג וי״ל דאיכא לאוקמה באמתא כי הך ומ״מ ולישני דהך דמתה בשלא זכתה האשה פירות נכסיה לבעל ולא״ל דבריתא קתני אף בתר דתקון רבנן פירות לבעל ועוד[יג] דהוה ליה כקונה פירות בשוק ואח״כ קנה שדה דאינו קורא כדאמרי׳ א] במסכת בכורים (פ״ב) אבל לריש לקיש שהיו לו פירות תחילה אתי שפיר דבמתה מציא וקורא כיון דמעיקרא אגיד בה לפירות[יד]: **בצרן** ושיגרן ביד שליח. פי׳ רבינו שמואל בהספינה (ב״ב דף פא:) בצרן הבעל ושגרן ביד שליח דאם בצרן שליח והביאן השליח בירושלים שליח ודאי אין יכול לקרות כדתנן במסכת בכורים (פ״א מ״ה) אבל הבעלים קורין דיכולין לומר הנה הבאתי דשלוחו של אדם כמותו וקשה לרבינו תם למאי דחשיב לבצירה לקיחה למה ליה למימר ומת שליח הוה ליה למתני בצרן הוא ושגרן ביד השליח או שבצרן שליח והביאן הוא וי״ל דאשמועינן רבותא דאע״ג דמת שליח וגמרו הבעלים הבאה דאיכא לקיחה ומקצת הבאה בבעלים אפי׳ הכי אינו קורא דבעינן לקיחה וכל הבאה באחד ואי גרסינן או מת אתי נמי שפיר וזו אף זו קתני ור״ת מפרש דבצירה לאו היינו לקיחה ובצרן אורחא דמילתא נקט שבעלים בוצרים כדי לעשות בעין יפה לפי שאין שיעור לבכורים ולקיחה היינו לקיחה מתוך הבית ואחדא קתני בצרן ושגרן ביד השליח ומת שליח בדרך דאז הוא רגילות שמביאן אחר ולא הוי לקיחה והבאה באחד: **מביא ואינו קורא.** ומ״ת ונימא ירקבו כדאמרינן בפרק בתרא דמכות (דף יח:) הפרים בכורים קודם החג ועבר עליהן החג ירקבו משום דנראו לקריאה ונדחו וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו והכא נמי כשבצרן נראו לקריאה וכששיגרן נדחו ויש לומר[טו] דאמר בירושלמי דמסכת בכורים (פ״א ה״ה) רבי אסי אמר ריש לקיש בשם רבי אושעיא כשליקטן לשלחן ביד אחר אבל אם לקטן להביאן הוא לא ישלחם ביד אחר שכל הבכורים שנראו לקריאה אין ניתרין אלא בקריאה ואומרין התם מתניתין פליגא הפרים בכורים ומכר שדהו מביא ואינו קורא קיימנה כשנתן דעתו למכור משעה ראשונה ולפי זה אם הפרים בכורים קודם החג על מנת להביאן אחר החג לא ירקבו אלא אחר החג מביא ואינו קורא:

[א] טבל וחולין מעורבין זה בזה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר של עובד כוכבים פטור ושל ישראל חייב עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר יש ברירה ומר סבר אין ברירה אבל דכולי עלמא יש קנין לעובד כוכבים בא״י להפקיע מיד מעשר הכא נמי בסוריא וקסבר [ו]כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש אמר רב חייא בר אבין ת״ש המוכר שדהו לעובד כוכבים לוקח ומביא ביכורים מפני תיקון העולם מפני תיקון העולם אין מדאורייתא לא אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא הוו מייתי מדאורייתא כיון דחזו דקא מקרי ומזבני דסברי בקדושתייהו קיימן תקינו להו דלא ליתו כיון דחזו דמאן דלא סגי ליה מזבן וקא משתקען ביד עובדי כוכבים הדר תקינו להו דליתו איתמר [ז]המוכר שדהו לפירות ר׳ יוחנן אמר מביא וקורא ריש לקיש אמר [ח]מביא ואינו קורא רבי יוחנן אמר מביא וקורא [ט]קנין פירות כקנין הגוף דמי ר״ל אמר מביא ואינו קורא [י]קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי איתיביה ר׳ יוחנן לר״ל [יא]ולביתך [יב]למד שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא א״ל שאני התם דכתיב ולביתך ואיכא דאמרי איתיביה ר״ש בן לקיש לר׳ יוחנן ולביתך מלמד שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא התם הוא דכתיב ולביתך אבל בעלמא לא אמר ליה טעמא דידי נמי מהכא קאמינא איתיביה [יג]היה בא בדרך וביכורי אשתו בידו ושמע שמתה אשתו מביא וקורא מתה אין לא מתה לא ה״ה דאע״ג דלא מתה ומתה אצטריכא ליה סד״א ליגזור משום דרבי יוסי בר חנינא [יד]דאמר ר׳ יוסי בר חנינא [טו]בצרן ושגרן ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא שנאמר [1]ולקחת [טז]והבאת עד שתהא לקיחה והבאה באחד קמ״ל ואזדו לטעמייהו דאיתמר המוכר שדהו בזמן

כתיב ושמחת בכל הטוב וגו׳: **ביכורי אשתו.** שגדלו בקרקע מלוג שהכניסה לו אשתו לפירות: **שאני התם דכתיב ולביתך.** ומדאיצטריך לרבויי ש״מ קנין פירות לאו כקנין הגוף: **מהכא.** דכי היכי דאשמועינן דהכא כקנין הגוף דמי הוא הדין בעלמא: **ושמע שמתה אשתו.** וירשה הוא וקנה גוף הקרקע: **ליגזור משום דרבי יוסי בר חנינא.** דאמר בעינן לקיחה והבאה באחד וה״ל נבעי לקיחה והבאה באחד קמ״ל: **ומת שליח בדרך.** וחזר והביאן הוא בעצמו: **מביא ואינו קורא.** ומ״מ לומר שהביאו שליח אחר דאפי׳ לא מת שליח ראשון אינו קורא דתנן[יז] האשה וטומטוס ואנדרוגינוס והשליח מביאין ולא קוראין שאין יכולין לומר אשר נתתה לי:

בזמן

בזמן

הבאתי דשלוחו של אדם כמותו וקשה לרבינו תם למאי דחשיב לבצירה לקיחה למה ליה למימר ומת שליח הוה ליה למתני בצרן הוא ושגרן ביד השליח או שבצרן שליח והביאן הוא וי״ל דאשמועינן רבותא דאע״ג דמת שליח וגמרו הבעלים הבאה דאיכא לקיחה ומקצת הבאה בבעלים אפי׳ הכי אינו קורא דבעינן לקיחה וכל הבאה באחד ואי גרסינן או מת אתי נמי שפיר וזו אף זו קתני ור״ת מפרש דבצירה לאו היינו לקיחה ובצרן אורחא דמילתא נקט שבעלים בוצרים כדי לעשות בעין יפה לפי שאין שיעור לבכורים ולקיחה היינו לקיחה מתוך הבית ואחדא קתני בצרן ושגרן ביד השליח ומת שליח בדרך דאז הוא רגילות שמביאן אחר ולא הוי לקיחה והבאה באחד: **מביא ואינו קורא.** ומ״ת ונימא ירקבו כדאמרינן בפרק בתרא דמכות (דף יח:) הפרים בכורים קודם החג ועבר עליהן החג ירקבו משום דנראו לקריאה ונדחו וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו והכא נמי כשבצרן נראו לקריאה וכששיגרן נדחו ויש לומר[טו] דאמר בירושלמי דמסכת בכורים (פ״א ה״ה) רבי אסי אמר ריש לקיש בשם רבי אושעיא כשליקטן לשלחן ביד אחר אבל אם לקטן להביאן הוא לא ישלחם ביד אחר שכל הבכורים שנראו לקריאה אין ניתרין אלא בקריאה ואומרין התם מתניתין פליגא הפרים בכורים ומכר שדהו מביא ואינו קורא קיימנה כשנתן דעתו למכור משעה ראשונה ולפי זה אם הפרים בכורים קודם החג על מנת להביאן אחר החג לא ירקבו אלא אחר החג מביא ואינו קורא:

עין משפט נר מצוה

קנח א מיי׳ פ״ו מהל׳ תרומות הלכה כ וע״ש בכ״מ [טוש״ע יו״ד סי׳ שלא סעי׳ יא]:

קנט ב ג ד ה מיי׳ פ״ד מהל׳ ביכורים הל׳ ו סמג עשין קלט קמ: קם ו מיי׳ שם הל׳ מ:

תורה אור השלם

1. וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוּב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ אַתָּה וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ: דברים כו יא
2. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים כו ב

פסקי רי״ד

בן כ׳ ותברר לנו שאינה אילונית בוודאי אלא א״כ הגיעה לכ׳ שנה ונולדו בה סימני אילונית ולא הביאה שתי שערות ואפילו אם תביאם לאחר מיכן כיון שנולדו בה סימני אילונית ועברו כ׳ שנה אינן כלום ואם הגיעה לכ׳ שנה ולא הביאה שתי שערות ולא נולדו בה סימני אילונית היא בספק עד ל״ו שנה שהיא רוב שנותיה אם תביא שתי שערות הרי היא ככל הנשים ואם יולדו בה סימני אילונית או תשהה עד רוב שנותיה ולא תביא שתי שערות היא אילונית גמורה ומתני׳ בפ״ק ביבמות (כ:) דתנן רצרתה מותרת כגון שנמצאת אילונית גמורה שהיא בת כ׳ ולא הביאה שתי שערות ונולדו בה סימני אילונית או שהיא בת ל״ו שנה ולא הביאה שתי שערות זו היא אילונית גמורה שקדושיה קדושי טעות ורצרתה מותרת ומתני׳ דהכא בספק אילונית כגון שהיא בת כ׳ ולא הביא׳ שתי שערות ועדיין לא נולדו בה סימני אילונית ובעלה חושש שמא תהיה אילונית ומוציאה בגט מפני שעדיין לא הוחזקה אילונית גמורה או בסימנין או ברוב שנים שיהו קידושיה קידושי טעות לצאת בלי גט ר׳ יהודה אומר לא יחזיר פי׳ שמא תנשא לאחר ותלד ויאמר אילו הייתי יודע שכן אפילו נותנים לי ק׳ מנה לא הייתי מגרשך לפיכך אומרים לו קודם גירושין הוי יודע שהמוציא את אשתו משום אילונית לעולם הוא אסור להחזירה ואע״פ שמתברר שאינה אילונית כדי שלא יוכל לקלקלה וחכ״א יחזיר דלא חיישי׳ לקלקולא וכשמגרשה אינו נותן לה כתובה מפני שהיא ספק אילונית והמע״ה הילכך אם נישאת לאחר והיו לה בנים והיא תובעת כתובתה מן הראשון מפני שכבר נתברר שאינה אילונית א״ר יהודה אומר לה שתיקותיך יפה מדיבוריך שלא יקלקלך שאע״פ שהודענו לו שאף אם לא תמצא אילונית לא יחזיר יכול לומר מפני הספק גרשתיה ולא חשתי בחזירתה ונתתי לה גט בכל לב אבל לא ידעתי שתלד ואתחייב בכתובת׳ שאילולי כן לא הייתי מגרשה ונמצא גט בטל ובניה ממזרים. עיין בערך ל״ד בספר המכריע: ומקשה למימרא (מאי) דר׳ יהודה חייש לקלקולא ורבנן לא חיישי לקלקולא והא איפכא שמענא להו דתנן המוציא את אשתו משום ש״ר לא יחזיר משום נדר לא יחזיר ר׳ יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר ושלא ידעו בו רבים יחזיר אלמא דר׳ יהודה לא חייש לקלקולא ורבנן חיישי לקלקולא ואסיק רבא דר׳ יהודה חייש לקלקולא והתם בנדר אם לא הודר ברבים ט) הוא דאמרינן שאם הוא צריך חקירת חכם להתירו ואין הבעל יכול להפר ס״ל כר׳ אלעזר דאמר אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בב״ד והלכך לא מצי מקלקל לה ובאינו צריך שהבעל יכול להפר ס״ל כר׳ מאיר דאמר יחזיר דכיון דהוא יכול להפר למה לא הפר ולא מהימן לומר לא ידעתי שהייתי יכול להפר: מאן חכמים דאמרי יחזיר ר׳ מאיר הוא דאמר בעינן תנאי כפול והכא במאי עסקינן בדלא כפליה לתנאיה פי׳ שלא אמר לה אלא משום אילונית אני מוציאך ולא אמר לה אילולי כן לא הייתי מוציאך דכמאן דלא אמר לה מידי דמי דאפילו בתנאי גמור אינו כלום דלית ליה מכלל הן אתה שומע לאו שאם אמר לה הרי זה גיטך ע״מ שתתני לי ר׳ זזו עד ל׳ יום אע״פ שלא נתנה לו היא מגורשת מפני שלא כפל ואמר ואם לא תתני לי לא יהא גט ולא אמרי׳ מכלל לאו אתה שומע הן והכי נמי בגילוי דעתיה אע״פ שאמר לה משום אילונית אני מוציאך כיון שלא אמר לה ואילולי כן לא הייתי מוציאך כמאן דלא אמר לה מידי דמי: **מתני׳** המוכר עצמו ובניו לעובדי כוכבים אין פודין אותו אבל פודין את הבנים לאחר מיתת אביהן הנהו בני מכסי דיזפי זוזי מעובדי כוכבים ולא הוה להו למיפרעינהו אתו וקא גרבי להו פי׳ היו שובים אותם לעבדים בעבור חובם אתו לקמיה דרב הונא אמר להו הא תנן המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים אין פודין אותם א״ל ר׳ אבא למדתנו רבינו והוא שמכר ושנה ושלש א״ל הני מרגל רגילי דעבדי הכי. ההוא גברא דזבין נפשיה ללודאי אתא לקמיה דר׳ אמי א״ל (ע״כ שייך לדף מו ע״ב) פירקן אמר להו תנן המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים אין פודין אותם אבל פודין את הבנים משום קלקולא וכ״ש הכא דאיכא קטלא אמרי ליה רבנן לר׳ אמי האי ישראל מומר דקא חזי ליה דאכיל נבילות אמר להו אימור לתיאבון הוא דאכליה והא זמנין דאיכא איסורא והתירא קמיה ושביק התירא ואכיל איסורא אמר ליה זיל לא שבקי לי דאפרקינך פי׳ וס״ל כמאן דאמר בריש פרק אין מעמידין (כו:) מומר לאכול נבלה לתיאבון מחזירין לו אבידה: **מתני׳** המוכר שדהו לעובד כוכבים וחזר ולקחה מבניו ישראל הלוקח מביא בכורים מפני תיקון העולם. פי׳ כגון שחזר ישראל ולקחה ממנו מליאה פירות ופשטה דמתני׳ משמע דמדאורייתא לא מיחייב האי לוקח להביא ממנו בכורים שכיון שחנטו הפירות ברשות עובד כוכבים כאילו חנטו בח״ל דמי דיש קנין לעובד כוכבים בא״י להפקיע מיד מעשר אבל מפני תיקון העולם שלא ילמדו ממנו וימנעו מלהביא

ט) אולי ל״ל דאמר דיחזיר הוא דאמרינן:

מסורת הש״ס

א) [נעיל ח: וש״נ], ב) ב״מ לו. ב״ב קלו:, ג) [סס וסנס קלה: יומות לו: ב״ק פח: ל. ב״ב ב. ערכין כו:], ד) ב״ב פא:, ה) [עי׳ פי׳ הרשב״ם בב״ב], ו) [דברים כו], ז) [בכורים פ״א מ״ה],

---

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] תוס׳ ד״ה מתה אין לא מתה לא וכו׳ וי״ל וכו׳ כדאמרינן במסכת ביכורים. בירושלמי כל״ל ועי׳ רמב״ם פ״ב מהל׳ ביכורים הלכה יד ובכ״מ שם ושם הובא דמביא ולא מכר דקולא ודו״ק:

מוסף רש״י

המוכר שדהו לפירות. שיאכל לוקח פירותיה ב׳ ג׳ שנים ואחר זמן מחזור לבעלים (ב״מ צז.). **מביא וקורא.** מביא בכורים וקורא ארמי אובד אבי וכל הפרשה, וקורא אבי בו הגיה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי, דקנין פירות כקנין הגוף (שם). **מביא ואינו קורא.** שאינו יכול לקרות האדמה אשר נתתה לי, ומיהו בהבאה חייב, דכתיב אשר תביא מארצך, שהיי שיעבד לו ייקח הקרקע לפירותיו (רשב״ם ב״ב קלו:). **בצרן ושגרן ביד שליח.** או שמת שליח בדרך, שהשליח עצמו בצרן ומת בחלי הדרך ומיהו שליח אחר מתמיו עד לירושלים, או שהביאוהו הבעלים עצמן משם ואילך, **מביא ואינו קורא.** אין הבעלים קורין כדמפרש טעמא (רשב״ם ב״ב פא:). **ולקחת והבאת.** דכתיב ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא, והאי ולקחת קרא יתירא הוא, דמאי למיכתב והבאת מארצך, ודרשינן ביה מי שלקח, דהייגו בוצר, הוא מביא, דבעינן הבאה והבאה עד ירושלים כולה באדם אחד, הלכך היכא דבצרן חיוהו הבעלים הביאן לא הויא לקיחה והבאה באחד אלא בשנים, וכן היכא דמית בדרך לא הויא לקיחה ובאה הבאה באחד, אבל היכא דבצרן שליח לירושלים או קורין הבעלים, דשלוחו של אדם כמותו ויכול לקרות הנה הבאתי וגו׳, ומיהו שליח עצמו לא כי קרייה